

VERKET SOM FORANDRET LIVET MITT

NY SERIE: BT har bedt kunst- og kulturarbeidere fortelle om en kulturopplevelse som har hatt noe spesielt å si for dem.

MORTEN TRAAVIK, ER REGISSØR OG KUNSTNER, 40 ÅR OG FRA BERGEN, BOSATT I OSLO OG STOCKHOLM

Amerikansk yin og yang

Å SKULLE VELGE ET, eller ett, kunstverk som har forandret mitt liv opplever jeg som umulig av flere grunner. Først og fremst er jeg ikke religiøs og tror derfor ikke helt på åpenbaringer, eller aha-opplevelser som humanister gjerne kaller dem. Den typen innsikt som over tid endrer tanke- og eventuelt også atferdsmønstre tror jeg er essensen av et hav av store og små livserfaringer, slik én av tusen østerser foredler et sandkorn til en perle.

KUNST- OG ANDRE opplevelser som gjør varige inntrykk handler mest av alt om gjenkjennelse og bekreftelse av noe som allerede fantes i oss. Klang krever klangbunn. Ifølge Albert Camus er kunstnerens arbeid egentlig bare en langsom og møysommelig søken tilbake til de to eller tre sterke, enkle inntrykkene i hvis nærhet hjertet hans eller hennes åpnet seg for første gang. De fleste av oss har hjertesom er åpnet når vi er barn. Jeg vil derfor omsider komme til saken og hylle et land og et folk som for meg står for både det barnlige og det barnslige, altså både det gode og vonde i det naive og optimistiske: jeg elsker Amerika. Dette

sagt helt uten den autopilot-nedlatenheten som så mange uptighte eurofags omtaler USA og amerikansk kultur med. Folk som med dårlig skjult nytelse omtaler alt de finner vulgært (m.a.o.: det meste) som typisk amerikansk er som regel ikke bare selvhøytidelige inntil det komiske men samtidig humørløse, ugenerøse og dermed også dårlige i sengen – eller med andre ord: franskmenn. (Camus var unntaket som bekrefter regelen.)

NÅR JEG TREKKER FREM ikke bare ett, men to livsverk som har påvirket meg i sunn retning er det de to amerikanske satirikerne Bill Hicks (1961-1994) og P. J. O'Rourke (1948-) jeg vil anbefale også dere å bli bedre kjent med. Legg merke til at jeg ikke kaller dem humorister. På norsk er en humorist oftest en lun, underfundig gammel humrebukk à la Odd Børretzen eller festlige typer fra NRKs kostymelager à la Bache & Gokstad. Selv om Hicks' kunstneriske arena var standupklubbene, ville det være fullstendig misvisende av meg å antyde noe dypere slektskap mellom hans ekstatiske, pornografiske, selvkritiske, politiske bergprekener

og det krampaktige, men ufarlige julebordteatersport-mølet vi stort sett forbinder med sjangeren her hjemme. O'Rourke anskueliggjør på sin side politiske og kulturelle selvmotsigelser, latterligheter og pompøsiteter verden over i essaysamlinger som Give War A Chance, Republican Party Reptile og ikke minst Holidays in Hell.

IKKE BARE ER DE 99 % morsommere enn 99 % av nålevende profesjonelle komikere, men dessuten mer innsiktsfulle, kunnskapsrike og sannere som samfunnsanalytikere enn samme andel av verdens kommentatorer, eksperter og andre snakkende mediehoder. Som satiriker er Bill og P.J. er noe så sjeldent som henholdsvis en selvironisk (og derfor morsom) venstreradikaler og en empatisk (og derfor morsom) høyreliberaler, som dessuten aldri for et øyeblikk hever seg selv over dem og det de kritiserer. Av dem har jeg lært den helt avgjørende forskjellen mellom å ta verden på alvor, som på ingen måte utelukker å le av den, og å ta den høytidelig, som utelukker å noen gang fullt ut kunne forstå og dermed møte den og dem som lever i den.

SATIRE: Morten Traavik er begeistret for satirikerne P.J. O'Rourke (t.v.) og Bill Hicks.